

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของท้องที่ที่ทำการศึกษา

การศึกษาในบทนี้ ประกอบด้วยสภาพทั่วไปของตำบลพญาขัน อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับ ที่ตั้งอาณาเขต สภาพทางกายภาพ สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพทางสังคม โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน และสภาพทั่วไปในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร โดยข้อมูลพื้นฐานดังกล่าวสามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนหรือพัฒนาปรับปรุงถึงภาวะการผลิต การตลาด และการลงทุนให้แก่เกษตรกร ให้มีความเหมาะสมกับสภาพทั่วไปของท้องที่และความต้องการของเกษตรกรมากที่สุดสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

สภาพทั่วไปของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง

ที่ตั้งอาณาเขต

อำเภอเมืองพัทลุง ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 7.05 องศา ถึง 7.55 องศาเหนือ ตั้งอยู่ทางภาคใต้ฝั่งตะวันออกของประเทศ ห่างจากกรุงเทพมหานคร ไปทางใต้ประมาณ 858 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ทะเลสาบสงขลา อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง

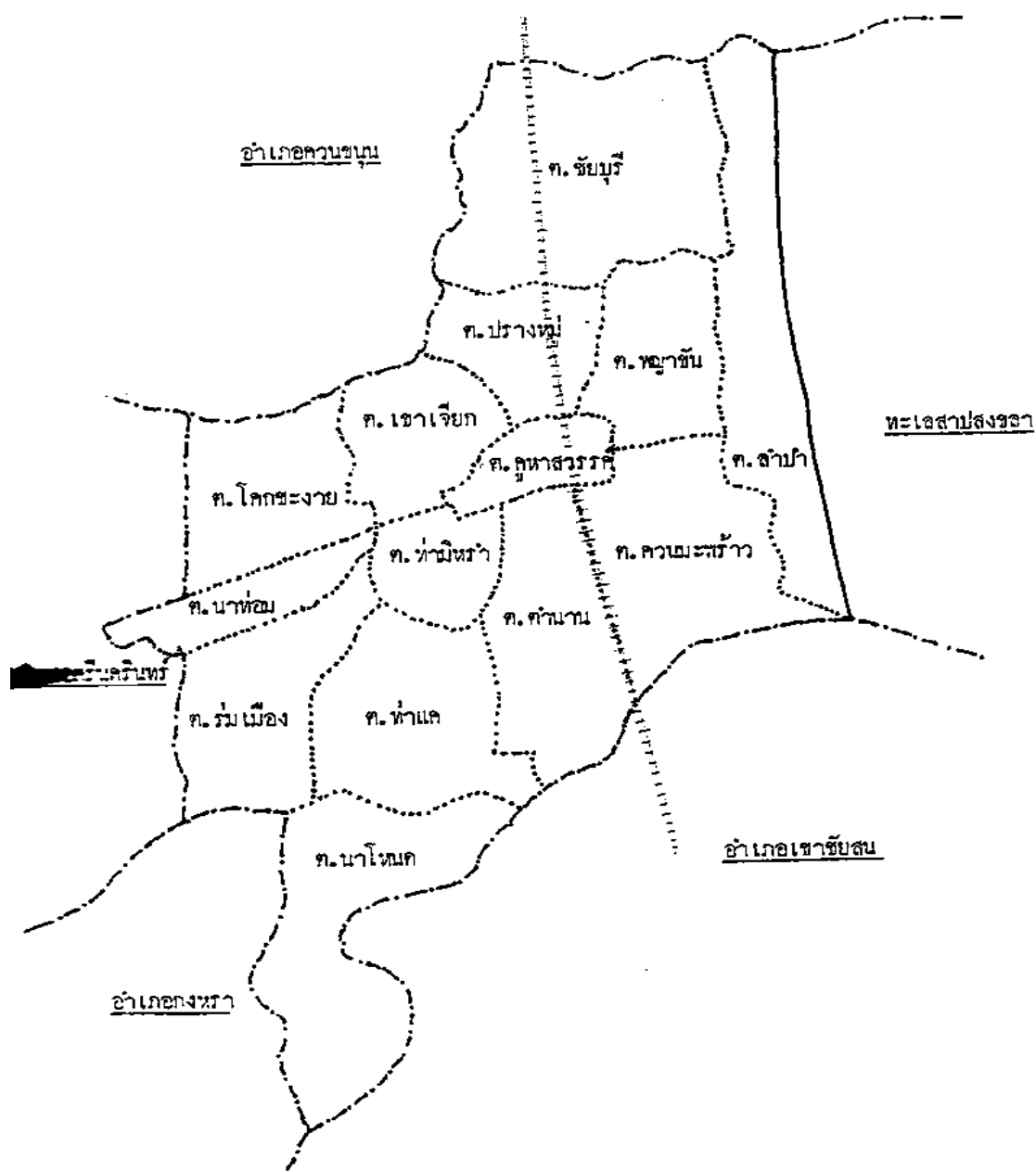
อำเภอเมืองพัทลุงมีเนื้อที่ทั้งหมด 436.802 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 273,001.26 ไร่ แบ่งเขตการปกครองตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 เป็นจำนวน 14 ตำบล 143 หมู่บ้าน 1 เทศบาล (เทศบาลเมืองพัทลุง) แบ่งการปกครองออกเป็น 13 ตำบล และ 1 เทศบาล ดังนี้ (ตารางที่ 2)

1. ตำบลเขาเจ็ยก	มี 11 หมู่บ้าน
2. ตำบลโคกชะงาย	มี 9 หมู่บ้าน
3. ตำบลควนมะพร้าว	มี 16 หมู่บ้าน
4. ตำบลชัยบุรี	มี 13 หมู่บ้าน

ตารางที่ 2 ตารางสรุปข้อมูลพื้นที่และครัวเรือนประชากร อำเภอเมืองพัทลุง

ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	ข้อมูลพื้นที่ (ไร่)			ข้อมูลครัวเรือน (ครัวเรือน)		
		พื้นที่ ทั้งหมด	พื้นที่ การเกษตร	ร้อยละ	ครัวเรือน ทั้งหมด	ครัวเรือน เกษตรกร	ร้อยละ
เขาเจ็ยก	12	26,384	19,239	72.92	1,754	1,239	70.64
โคกชะงาย	11	12,965	6,322	48.76	864	725	83.91
ควนมะพร้าว	13	39,233	28,247	71.99	1,615	1,383	85.63
ชัยบุรี	11	31,198	19,357	62.05	1,674	1,340	80.04
ตำนาน	14	19,121	10,547	55.16	1,250	961	76.88
ท่ามิหรำ	8	8,718	7,915	90.79	899	570	63.40
ท่าแค	9	14,237	11,860	83.30	1,286	931	72.40
นาท่อม	10	13,547	12,135	89.58	1,189	1,011	85.03
นาโหนด	10	8,395	5,525	65.81	1,321	1,219	92.28
ปรางหมุ่	11	26,924	8,926	33.15	1,234	804	65.15
พญาขัน	9	18,360	15,245	83.03	1,128	1,081	95.83
ลำปำ	16	27,288	17,740	65.01	2,091	1,468	70.11
ร่มเมือง	9	12,608	10,463	82.99	1,251	700	55.96
คูหาสวรรค์	-	8,348	1,356	16.24	7,173	1,356	18.90
รวม	143	267,326	172,076	65.95	24,490	14,786	60.38

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองพัทลุง (2547)

เขตอำเภอ — — — — —
 เขตตำบล

N
 ↑
 S

ภาพที่ 2 แผนที่อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง
 ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองพัทลุง (2547)

5. ตำบลตำนาน	มี 14 หมู่บ้าน
6. ตำบลท่ามิหรำ	มี 10 หมู่บ้าน
7. ตำบลท่าแค	มี 12 หมู่บ้าน
8. ตำบลนาท่อม	มี 8 หมู่บ้าน
9. ตำบลนาโหนด	มี 11 หมู่บ้าน
10. ตำบลปรางหมู	มี 9 หมู่บ้าน
11. ตำบลพญาขัน	มี 10 หมู่บ้าน
12. ตำบลลำปำ	มี 11 หมู่บ้าน
13. ตำบลร่มเมือง	มี 9 หมู่บ้าน
14. ตำบลคูหาสวรรค์	มี 19 ชุมชน

อำเภอเมืองพัทลุง มีเทศบาล 1 แห่ง คือ เทศบาลเมืองพัทลุง มี 19 ชุมชน ดังนี้

1. ชุมชนป่าไผ่-ส้มตริค
2. ชุมชนบ้านในสวน-ควนปรัง
3. ชุมชนบ้านนางลาด
4. ชุมชนบ้านวังเนียง
5. ชุมชนบ้านท่าน้ำห้วนอน
6. ชุมชนบ้านพี
7. ชุมชนบ้านนอก-ม่วงหวาน
8. ชุมชนบ้านแร่
9. ชุมชนวัดโลกคีรี-ตำนานนิเวศน์
10. ชุมชนวัดนิโครธาราม-ทุ่งไผ่
11. ชุมชนบ้านท่ามิหรำ
12. ชุมชนบ้านบ่อนเมา
13. ชุมชนบ้านนางลาดเหนือ
14. ชุมชนบ้านปากแพรก
15. ชุมชนบ้านคอนรุน
16. ชุมชนบ้านหน้าเขาอกทะลุ
17. ชุมชนบ้านควนมะพร้าว
18. ชุมชนบ้านลำปำ

19. ชุมชนคูหาสวรรค์

อำเภอเมืองพัทลุง มีองค์การบริหารส่วนตำบล 13 แห่ง คือ

1. องค์การบริหารส่วนตำบลเขาเจ็ยก
2. องค์การบริหารส่วนตำบลชัยบุรี
3. องค์การบริหารส่วนตำบลตำนาน
4. องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามิหรำ
5. องค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค
6. องค์การบริหารส่วนตำบลพญาขัน
7. องค์การบริหารส่วนตำบลลำปำ
8. องค์การบริหารส่วนตำบลโคกชะงาย
9. องค์การบริหารส่วนตำบลควนมะพร้าว
10. องค์การบริหารส่วนตำบลนาท่อม
11. องค์การบริหารส่วนตำบลนาโหนด
12. องค์การบริหารส่วนตำบลปรางหมู
13. องค์การบริหารส่วนตำบลร่มเมือง

สภาพทางกายภาพ

1. ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ราบสูงทางทิศตะวันตก ซึ่งติดต่อกับกิ่งอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง มีความสูงจากระดับน้ำทะเล ประมาณ 50-1,000 เมตร มีไม้ยืนต้นและนาข้าวเล็กน้อย ถัดจากที่สูงไปทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบสลับพื้นที่ดอน ถึงที่ราบต่ำจนถึงทะเลสาบสงขลา มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 0-15 เมตร บริเวณนี้ส่วนใหญ่จะเป็นที่ปลูกข้าว ยางพารา ไม้ผล พืชไร่ และพืชผัก

ภูเขา มีภูเขาสลับกับที่นา ในท้องที่ตำบลคูหาสวรรค์ ตำบลชัยบุรี ตำบลนาโหนด ตำบลปรางหมู ตำบลพญาขัน เป็นภูเขาหลัก ๆ

แม่น้ำ ส่วนใหญ่เป็นลำน้ำสั้น ๆ มีความกว้างประมาณ 10-30 เมตร ยาวประมาณ 20-40 กิโลเมตร มีต้นกำเนิดอยู่เทือกเขาบรรทัด ซึ่งแบ่งเขตระหว่างจังหวัดตรัง และจังหวัดพัทลุง ไหลลงสู่ทะเลสาป ทางด้านทิศตะวันออก ที่สำคัญดังนี้

- คลองนาท่อม ไหลผ่านตำบลร่มเมือง ตำบลนาท่อม ตำบลโคกชะงาย ตำบลเขาเจียก ตำบลปรางหมู่ และตำบลชัยบุรี ลงสู่ทะเลสาบสงขลา ที่ตำบลลำปำ ยาวประมาณ 42 กิโลเมตร

- คลองท่าแค แยกจากคลองนาท่อม ที่ตำบลร่มเมือง ไหลผ่านตำบลท่าแค ตำบลท่ามิหรำ ตำบลตำนาน ตำบลควนมะพร้าว และไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลา ที่ตำบลลำปำ ยาวประมาณ 20 กิโลเมตร

- คลองหัวหมอนหรือคลองสะพานหยี ต้นกำเนิดในเขตตำบลงหรา ไหลผ่านตำบลนาโหนด อำเภอเมืองพัทลุง เข้าสู่เขตอำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง

2. ลักษณะภูมิอากาศ

อำเภอเมืองพัทลุง อยู่ฝั่งทะเล ด้านทิศตะวันออกของทะเลสาบมีมรสุมประจำปีพัดผ่าน 2 ชนิด คือ ลมมรสุมทิศตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งทำให้สภาพดินฟ้าอากาศของอำเภอเมืองพัทลุง มี 2 ฤดูกาล คือ

2.1 ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์-กลางเดือนกรกฎาคม ของทุกปี

2.2 ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-มกราคม จะมีฝนตกหนัก ตั้งแต่เดือนตุลาคม-ธันวาคม จะมีฝนตกชุกมากที่สุดในเดือนพฤศจิกายน ของทุกปี

สภาพทางสังคม

1. ลักษณะประชากร อำเภอเมืองพัทลุงมีประชากรทั้งสิ้น 123,442 คน แยกเป็นชาย 59,959 คน หญิง 63,847 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ยต่อพื้นที่ประมาณ 282.60 คน/ตารางกิโลเมตร

2. การศึกษา ศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม อำเภอเมืองพัทลุงมีโรงเรียนจำนวน 72 โรงเรียน (สำนักงานศึกษาธิการอำเภอเมืองพัทลุง ณ มิถุนายน 2543) ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประมาณ 97 % ศาสนาอื่น ๆ มีศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ประมาณ 3 % มีวัด 63 วัด มีงานประเพณีแข่งโพนลากพระ (ชักพระ) ในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 มีการละเล่นซัดต้ม

สภาพทางเศรษฐกิจ

1. การเกษตรกรรม อำเภอเมืองพัทลุง มีพื้นที่ถือครองทั้งหมด 267,326 ไร่ พื้นที่การเกษตร 172,076 ไร่ ครอบครัวยุทธการ จำนวน 13,430 ครอบครัว (ตารางที่ 2 และ ตารางที่ 3)
2. การอุตสาหกรรม อำเภอเมืองพัทลุง มีโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตดำเนินการ และประกอบการ จำนวน 267 แห่ง
3. การพาณิชย์ มีสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงขนาดใหญ่ จำนวน 97 แห่ง มีธนาคาร จำนวน 9 แห่ง มีสหกรณ์ จำนวน 7 แห่ง มีโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ขึ้นทะเบียน นคผ.อำเภอ จำนวน 31 รายการ
4. การบริการ มีสถานบริการและโรงแรม จำนวน 23 แห่ง มีโรงแรม จำนวน 10 แห่ง
5. การท่องเที่ยว มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ หาดแสนสุขลำปำ วัดวัง วัดเจ้าเมืองพัทลุง (วังเก่า) วัดเจ้าเมืองพัทลุง (วังใหม่) ศูนย์หัตถกรรมกะลามะพร้าว พระพุทธรูปรัตนไตรยชัย-วัฒน์จตุรทิศ เจดีย์เขากทะเล ถ้ำพระเขาคูหาสวรรค์ เมืองพระรถ เมืองเก่าชัยบุรี วัดป่าลิไลย์ วัดป่าขอม อนุสาวรีย์พระยาช่วยทุกขราษฎร์ ถ้ำม้ายเขากทะเล

โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน

1. การคมนาคม ในการติดต่อระหว่างอำเภอและจังหวัด รวมทั้งการคมนาคมภายในตำบล และหมู่บ้าน ดังนี้
 - ทางหลวงแผ่นดิน สายเพชรเกษมพัทลุง-ตรัง ระยะทาง 40 กิโลเมตร
 - ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 4 สายพัทลุง-หาดใหญ่ ระยะทาง 90 กิโลเมตร
 - ทางหลวงแผ่นดิน สายพัทลุงลำปำ ระยะทาง 9 กิโลเมตร
 - ทางหลวงแผ่นดิน สายบ้านแร่-ปากหวะ ระยะทาง 10.50 กิโลเมตร
 - ทางหลวงแผ่นดิน สายบ้านแร่-ท่าสำเภา ระยะทาง 15 กิโลเมตร
 - ทางหลวงแผ่นดิน สายสะพานพร้าว-ต้นมะละกอ ระยะทาง 15 กิโลเมตร
 - ทางหลวงแผ่นดิน สายม่วงลูกคำ-ควนน้อย ระยะทาง 7 กิโลเมตร
 - ทางหลวงชนบท สายช่องโก-ควนขนุน ระยะทาง 17 กิโลเมตร
 - ทางหลวงชนบท สายท่านช่วย-ทุ่งนารี ระยะทาง 23 กิโลเมตร
 - ทางหลวงชนบท สายปลวกด่อน-สมหวัง ระยะทาง 10.267 กิโลเมตร

ตารางที่ 3 ตารางสรุปข้อมูลการปลูกพืชแต่ละชนิด ของอำเภอเมืองพัทลุง

ตำบล	ชนิดพืช						
	ข้าว (ไร่)		ยางพารา (ไร่)	ไม้ผล (ไร่)	พืชผัก (ไร่)	พืชไร่ (ไร่)	อื่น ๆ (ไร่)
	นาปี	นาปรัง		ไม้ยืนต้น (ไร่)			
ท่าแค	19,239	2,400	1,826	162	135	270	-
เขาเจ็ยก	5,926	3,424	46	35	3	135	95
ชัยบุรี	24,589	17,808	769	650	52	370	-
นาโหนด	9,069	5,000	10,938	681	213	288	52
ตำนาค	7,610	3,794	1,397	346	23	1	1,150
นาท่อม	5,184	1,100	2,276	210	15	110	15
โคกชะงาย	10,635	1,600	907	358	7	387	20
พญาขัน	7,625	2,905	190	598	722	12	20
ท่ามิหรำ	4,185	3,212	826	509	41	26	23
ลำปำ	5,859	3,020	8	617	1,076	699	1,545
ร่มเมือง	3,112	300	8,860	1,504	-	190	716
ควนมะพร้าว	19,375	4,400	446	675	200	78	183
ปรางหมุ่	8,879	3,489	1,195	192	172	13	275
รวม	131,287	52,452	29,648	6,537	2,659	2,579	4,094

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองพัทลุง (2547)

2. การโทรคมนาคมติดต่อสื่อสาร

ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข จำนวน 1 แห่ง มีการให้บริการติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ มีหน่วยบริการผู้ใช้ไฟฟ้า สังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัด จำนวน 1 แห่ง

3. การสาธารณูปโภค

มีการประปาระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ดังนี้ การประปาส่วนภูมิภาคจำนวน 3 แห่ง การประปาหมู่บ้าน จำนวน 42 แห่ง แหล่งน้ำกินน้ำใช้ประเภทอื่น ๆ เช่น บ่อบาดาล จำนวน 14 บ่อ บ่อน้ำตื้น จำนวน 649 บ่อ

สภาพทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกผัก

การศึกษครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่ปลูกผักในจังหวัดกระบี่ ปีการเพาะปลูก 2546/47 จำนวนรวม 167 ราย โดยจำแนกเกษตรกรในท้องที่ที่ทำการศึกษออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้คือ

1. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษที่เข้าร่วมโครงการของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลพญาขัน อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง โดยมีการใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด และน้ำสมุนไพรเพื่อป้องกันและกำจัดศัตรูพืช โดยทำการสัมภาษณ์เกษตรกรจำนวน 103 ราย จากจำนวนเกษตรกรที่เป็นสมาชิกโครงการศูนย์ถ่ายทอดฯ จำนวนทั้งหมด 139 ราย

2. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการของศูนย์ถ่ายทอดฯ ในเขตตำบลพญาขัน อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง โดยมีการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีในระดับที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้างในผัก โดยทำการสัมภาษณ์เกษตรกรจำนวน 64 ราย จากจำนวนเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษจำนวน 77 ราย

เกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดมีอาชีพปลูกผักเป็นอาชีพหลัก โดยทำการผลิต ผักกวางตุ้ง ผักกาดขาว และผักคะน้า มีการทำการผลิตตลอดทั้งปี ผลการศึกษาสภาพทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในท้องที่ที่ทำการศึกษาในปีการเพาะปลูก 2546/47 มีรายละเอียดดังนี้

อายุและระดับการศึกษา

อายุและระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และการยอมรับวิวัฒนาการสมัยใหม่ทางการเกษตร การรับรู้ข่าวสารเพื่อนำมาปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต และระบบการผลิต จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษที่ใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดมีอายุเฉลี่ยทั้งหมด 48.5 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 34 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 87.4 มีระดับการศึกษาอยู่ระหว่างชั้น ป.4 – ป.6 รองลงมาร้อยละ 6.8 มีระดับการศึกษาอยู่ระหว่างชั้น ม.1 – ม.3

เกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษที่ใช้ปุ๋ยเคมีมีอายุเฉลี่ยทั้งหมด 47.8 ปี ส่วนใหญ่ ร้อยละ 28.1 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 78.1 มีระดับการศึกษาอยู่ระหว่างชั้น ป.4 – ป.6 รองลงมาร้อยละ 9.4 มีระดับการศึกษาอยู่ระหว่างชั้น ม.4 – ม.6 อาจกล่าวได้ว่าเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษทั้งที่ใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด และใช้ปุ๋ยเคมี มีการศึกษาอยู่ในระดับเกณฑ์การศึกษากาอบังคับ (ตารางที่ 4)

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และลักษณะการใช้แรงงาน

จากการสำรวจ พบว่า เกษตรกรที่ปลูกผักมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.15 คน โดยแบ่งเป็นสมาชิกเพศชายเฉลี่ย 1.98 คน และสมาชิกเพศหญิงเฉลี่ย 2.17 คน เมื่อพิจารณาตามกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกผัก พบว่ากลุ่มเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.12 คน โดยแบ่งเป็นสมาชิกเพศชายเฉลี่ย 1.95 คน และสมาชิกเพศหญิงเฉลี่ย 2.17 คน ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกผักโดยใช้ปุ๋ยเคมีมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.18 คน โดยแบ่งเป็นสมาชิกเพศชายและสมาชิกเพศหญิงเฉลี่ย 2 คน และ 2.18 คน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาลักษณะการใช้แรงงาน พบว่าจำนวนสมาชิกที่ใช้แรงงานในการปลูกผักเฉลี่ย 2.14 คน เป็นสมาชิกเพศชายและเพศหญิงเฉลี่ย 0.99 คน และ 1.15 คน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกผัก พบว่ากลุ่มเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดมีจำนวนสมาชิกที่ใช้แรงงานเฉลี่ย 2.11 คน โดยแบ่งเป็นสมาชิกเพศชายและเพศหญิงเฉลี่ย 0.96 คน 1.15 คน ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกผักโดยใช้ปุ๋ยเคมีมีจำนวนสมาชิกที่ใช้แรงงานเฉลี่ย 2.16 คน โดยแบ่งเป็นสมาชิกเพศชายและเพศหญิงเฉลี่ย 1.02 คน และ 1.14 คน ตามลำดับ

จำนวนสมาชิกที่ไม่ใช้แรงงานในการปลูกผักเฉลี่ย 2.01 คน เป็นสมาชิกเพศชายและเพศหญิงเฉลี่ย 0.99 คน และ 1.02 คน ตามลำดับ โดยกลุ่มเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดมีจำนวนสมาชิกที่ไม่ใช้แรงงานเฉลี่ย 2.01 คน โดยแบ่งเป็นสมาชิกเพศชายและเพศหญิงเฉลี่ย 0.99 คน และ 1.02 คน ตามลำดับ ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกผักโดยใช้ปุ๋ยเคมีมีจำนวนสมาชิกที่ไม่ใช้แรงงานเฉลี่ย 2.02 คน โดยแบ่งเป็นสมาชิกเพศชายและเพศหญิงเฉลี่ย 0.98 คน และ 1.04 คน ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 4 อายุ การศึกษาของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มของเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษที่ใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด และกลุ่มเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมี ปีการเพาะปลูก 2546/47

รายการ	กลุ่มเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด		กลุ่มเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมี	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
จำนวนตัวอย่าง (ราย)	103		64	
อายุเกษตรกร (เฉลี่ย)	48.5		47.8	
<u>อายุ</u>				
น้อยกว่า 31 ปี	6	5.8	7	10.9
31 – 40 ปี	21	20.4	15	23.4
41 – 50 ปี	34	33.0	14	21.9
51 – 60 ปี	29	28.2	18	28.1
มากกว่า 60 ปี	13	12.6	10	15.6
<u>การศึกษา</u>				
ต่ำกว่า ป.4	1	1.0	2	3.1
ป.4 – ป.6	90	87.4	50	78.1
ม.1 – ม.3	7	6.8	5	7.8
ม.4 – ม.6	4	3.9	6	9.4
ปวช. – ปวศ.	1	1.0	1	1.6

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 5 แรงงานในครัวเรือน และลักษณะการใช้แรงงาน จำแนกตามกลุ่มของเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ย
ชีวภาพอัดเม็ดและกลุ่มเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมี ปีการเพาะปลูก 2546 / 47

หน่วย: คน/ ครัวเรือน

รายการ	กลุ่มเกษตรกรที่ใช้ ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด	กลุ่มเกษตรกรที่ใช้ ปุ๋ยเคมี	รวม
จำนวนสมาชิกที่ใช้แรงงาน			
ในการปลูกผักเฉลี่ย			
ชาย	0.96	1.02	0.99
หญิง	1.15	1.14	1.15
รวม	2.11	2.16	2.14
จำนวนสมาชิกที่ไม่ใช้			
แรงงานในการปลูกผักเฉลี่ย			
ชาย	0.99	0.98	0.99
หญิง	1.02	1.04	1.03
รวม	2.01	2.02	2.02
รวมจำนวนสมาชิกใน			
ครัวเรือนเฉลี่ย			
ชาย	1.95	2	1.97
หญิง	2.17	2.18	2.18
รวม	4.12	4.18	4.15

ที่มา: จากการสำรวจ

พื้นที่ปลูกผักและประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ

เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษเฉลี่ยครัวเรือนละ 2.39 ไร่ เมื่อพิจารณา
จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร พบว่าเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดมี
พื้นที่ปลูกผักเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 ไร่ ส่วนเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยเคมีมีพื้นที่
ปลูกเฉลี่ยเท่ากับ 2.47 ไร่ (ตารางที่ 6)

สำหรับประสิทธิภาพในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ เกษตรกรที่ปลูกผักส่วนใหญ่มี ประสิทธิภาพในการปลูกเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 ปี และเมื่อพิจารณาจำแนกตามกลุ่มเกษตรกร พบว่า เกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดมีประสิทธิภาพในการปลูกผักเฉลี่ย 3.27 ปี ส่วนเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยเคมีมีประสิทธิภาพในการปลูกผัก เฉลี่ย 3.06 ปี (ตารางที่ 6)

ทางด้านอัตราส่วนพื้นที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษต่อแรงงานครอบครัว พบว่าเกษตรกร ที่ปลูกผักมีอัตราส่วนพื้นที่ปลูกผักต่อแรงงานครอบครัวเฉลี่ยครัวเรือนละ 1.12 คนต่อไร่ การใช้ แรงงานในครัวเรือนของเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดมีอัตรา ส่วนพื้นที่ปลูกผักต่อแรงงานครอบครัวเฉลี่ยเท่ากับ 1.09 คนต่อไร่ ส่วนเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัย จากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยเคมีมีอัตราส่วนพื้นที่ปลูกผักต่อแรงงานครอบครัวเฉลี่ยเท่ากับ 1.14 คนต่อไร่ (ตารางที่ 6)

ทรัพย์สินทางการเกษตรที่ใช้ในการปลูกผัก

ทรัพย์สินที่เกษตรกรลงทุนในการปลูกผัก ได้แก่ ระบบสปริงเกลอร์ เครื่องสูบน้ำ สายยาง เครื่องพ่นยา ถึง อุปกรณ์พรวนดิน มีด ตาซัง และภาชนะใส่ผัก

เกษตรกรผู้ปลูกผักมีมูลค่าทรัพย์สินทางการเกษตรที่ใช้ในการปลูกผักเฉลี่ยต่อครัวเรือน 33,532.73 บาท เมื่อจำแนกตามกลุ่มเกษตรกร พบว่าเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดมีมูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน 28,187.88 บาท ส่วนเกษตรกรที่ปลูกผัก ปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยเคมีมีมูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน 38,877.58 ส่วนทรัพย์สิน ทางการเกษตรที่มีมูลค่ามากที่สุดคือ ระบบสปริงเกลอร์ รองลงมาคือ เครื่องสูบน้ำ สายยาง และเครื่อง พ่นยา โดยมีมูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน เท่ากับ 11,250.00 9,666.67 4,939.00 และ 2,407.50 ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 6 พื้นที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษเฉลี่ยต่อครัวเรือน และประสิทธิภาพในการปลูก
ปลอดภัยจากสารพิษ จำแนกตามกลุ่มของเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดและกลุ่ม
เกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมี ปีการเพาะปลูก 2546 / 47

รายการ	กลุ่มเกษตรกรที่ใช้ ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด	กลุ่มเกษตรกรที่ ใช้ปุ๋ยเคมี	รวมเฉลี่ย
พื้นที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ			
เฉลี่ยต่อครัวเรือน (ไร่)	2.31	2.47	2.39
ประสิทธิภาพในการปลูกผัก			
ปลอดภัยจากสารพิษ (ปี)	3.27	3.06	3.17
อัตราส่วนพื้นที่ปลูกผักต่อแรงงาน			
ครอบครัว (คนต่อไร่)	1.09	1.14	1.12

ที่มา: จากการสำรวจ

การใช้แรงงานในการผลิตผัก

แรงงานถือว่าเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญในการผลิตผัก เนื่องจากการผลิตผักต้องมีการเอาใจใส่ดูแลมาก เช่น การกำจัดวัชพืช การสำรวจศัตรูพืชผักในแปลง การให้น้ำ อยู่อย่างสม่ำเสมอ จาก การสำรวจการใช้แรงงานในการผลิตผักของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าเกษตรกรใช้แรงงาน ครอบครัวในกิจกรรมการผลิตเกือบทั้งหมด ยกเว้นกิจกรรมการเก็บเกี่ยวผลผลิต การคัดแยกคุณภาพ และการขนย้าย ที่มีการใช้แรงงานจ้าง

เนื่องจากที่ทำการศึกษทั้ง 3 ชนิด คือ ผักกวางตุ้ง ผักกาดขาว และผักคะน้า มีระยะเวลาการเก็บเกี่ยวที่แตกต่างกัน จึงมีการใช้แรงงานในการดูแลรักษา การปฏิบัติในแต่ละกิจกรรมการผลิตที่แตกต่างกันด้วยเช่นกัน ดังนั้นการศึกษการใช้แรงงานในการปลูกผักจึงทำการศึกษาโดยจำแนกออกตามกลุ่มเกษตรกรและชนิดของผัก ดังนี้

ตารางที่ 7 มูลค่าทรัพย์สินทางการเกษตรที่ใช้ในการปลูกผักเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มของเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดและกลุ่มเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมี ปีการเพาะปลูก

2546 / 47

(หน่วย: บาท/ครัวเรือน)

รายการ	มูลค่าทรัพย์สินทางการเกษตรเฉลี่ย		รวมเฉลี่ย
	เกษตรกรที่ใช้	เกษตรกรที่ใช้	
	ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด	ปุ๋ยเคมี	
ระบบสปริงเกล	10,000.00	12,500.00	11,250.00
เครื่องสูบน้ำ	8,600.00	10,733.33	9,666.67
สายยาง	4,258.00	5,620.00	4,939.00
เครื่องพ่นยา	2,250.00	2,565.00	2,407.50
ถัง	225.00	418.50	321.75
อุปกรณ์พรวนดิน ^{1/}	670.85	990.00	830.43
มีด	152.60	330.00	241.30
ตาข่าย	885.00	890.00	887.50
ภาชนะใส่ผัก ^{2/}	1,146.43	1,064.25	1,105.34
รวม	28,187.88	38,877.58	33,532.73

หมายเหตุ: ^{1/} ประกอบด้วย จอบ เสียม คราด และพลั่วพรวนดิน

^{2/} ประกอบด้วย เข่ง ถัง และตระกร้าใส่ผัก

ที่มา: จากการสำรวจ

เกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด

1. การใช้แรงงานในการผลิตผักกวางตุ้ง

จากการพิจารณาการใช้แรงงานในการผลิตผักกวางตุ้ง พบว่าเกษตรกรมีการใช้แรงงานโดยเฉลี่ยต่อไร่ เท่ากับ 52.62 วันงาน โดยแบ่งเป็นการใช้แรงงานครัวเรือน/แลกเปลี่ยนเท่ากับ 48.87 วันงาน แรงงานจ้าง เท่ากับ 3.75 วันงาน กิจกรรมที่มีสัดส่วนการใช้แรงงานมากที่สุด และรองลงมา คือ การให้น้ำ การเตรียมดิน และการเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 37.25 23.49 และ 12.83 ตามลำดับ (ตารางที่ 8)

2. การใช้แรงงานในการผลิตผักกาดขาว

การใช้แรงงานในการผลิตผักกาดขาว พบว่าเกษตรกรมีการใช้แรงงานโดยเฉลี่ยต่อไร่ เท่ากับ 51.83 วันงาน โดยแบ่งเป็นการใช้แรงงานครัวเรือน/แลกเปลี่ยนเท่ากับ 47.54 วันงาน แรงงานจ้าง เท่ากับ 4.29 วันงาน กิจกรรมที่มีสัดส่วนการใช้แรงงานมากที่สุด และรองลงมาคือ การให้น้ำ การเตรียมดิน และการเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 40.52 20.53 และ 14.47 ตามลำดับ (ตารางที่ 9)

3. การใช้แรงงานในการผลิตผักคะน้า

การใช้แรงงานในการผลิตผักคะน้า พบว่าเกษตรกรมีการใช้แรงงานโดยเฉลี่ยต่อไร่ เท่ากับ 60.96 วันงาน โดยแบ่งเป็นการใช้แรงงานครัวเรือน/แลกเปลี่ยนเท่ากับ 56.79 วันงาน แรงงานจ้าง เท่ากับ 4.17 วันงาน กิจกรรมที่มีสัดส่วนการใช้แรงงานมากที่สุด และรองลงมาคือ การให้น้ำ การเตรียมดิน และการเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 40.11 25.31 และ 13.19 ตามลำดับ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 8 การใช้แรงงานในการผลิตผักกางต้ง จำแนกตามประเภทของแรงงาน และกิจกรรม
การผลิตของเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด ในตำบล
พญาขัน อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ปีการเพาะปลูก 2546/47

(หน่วย: วันงาน/ไร่)

กิจกรรม	ผักกางต้ง			ร้อยละ
	แรงงานครัวเรือน/ แลกเปลี่ยน	แรงงานจ้าง	รวม	
เตรียมดิน	12.36	-	12.36	23.49
หว่านเมล็ด	0.25	-	0.25	0.47
คลุมแปลง	0.18	-	0.18	0.34
ถอนแยก	3.82	-	3.82	7.26
กำจัดวัชพืช	2.80	-	2.80	5.32
ใส่ปุ๋ย	0.64	-	0.64	1.22
กำจัดศัตรูพืช	0.50	-	0.50	0.95
ให้น้ำ	19.60	-	19.60	37.25
เก็บเกี่ยวผลผลิต	4.50	2.25	6.75	12.83
คัดแยกคุณภาพ	2.22	1.45	3.67	6.97
ขนย้าย/นำไปขาย	2.00	0.05	2.05	3.90
รวม	48.87	3.75	52.62	100.00

ที่มา: คำนวณจากผลการสำรวจ

ตารางที่ 9 การใช้แรงงานในการผลิตผักกาดขาว จำแนกตามประเภทของแรงงาน และกิจกรรม

การผลิตของเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด ในตำบล
พญาขัน อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ปีการเพาะปลูก 2546/47

(หน่วย: วันงาน/ไร่)

กิจกรรม	ผักกาดขาว			ร้อยละ
	แรงงานครัวเรือน/ แลกเปลี่ยน	แรงงานจ้าง	รวม	
เตรียมดิน	10.64	-	10.64	20.53
หว่านเมล็ด	0.48	-	0.48	0.93
คลุมแปลง	0.36	-	0.36	0.69
ถอนแยก	2.75	-	2.75	5.31
กำจัดวัชพืช	1.93	-	1.93	3.72
ใส่ปุ๋ย	0.55	-	0.55	1.06
กำจัดศัตรูพืช	0.49	-	0.49	0.95
ให้น้ำ	21.00	-	21.00	40.52
เก็บเกี่ยวผลผลิต	5.14	2.36	7.5	14.47
คัดแยกคุณภาพ	2.12	1.66	3.78	7.29
ขนย้าย/นำไปขาย	2.08	0.27	2.35	4.53
รวม	47.54	4.29	51.83	100.00

ที่มา: คำนวณจากผลการสำรวจ

ตารางที่ 10 การใช้แรงงานในการผลิตผักคะน้า จำแนกตามประเภทของแรงงาน และกิจกรรม
การผลิตของเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด ในตำบล
พญาขัน อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ปีการเพาะปลูก 2546/47
(หน่วย: วันงาน/ไร่)

กิจกรรม	ผักคะน้า			ร้อยละ
	แรงงานครัวเรือน/ แลกเปลี่ยน	แรงงานจ้าง	รวม	
เตรียมดิน	15.43	-	15.43	25.31
หว่านเมล็ด	0.68	-	0.68	1.12
คลุมแปลง	0.57	-	0.57	0.94
ถอนแยก	2.91	-	2.91	4.77
กำจัดวัชพืช	0.84	-	0.84	1.38
ใส่ปุ๋ย	0.88	-	0.88	1.44
กำจัดศัตรูพืช	0.65	-	0.65	1.07
ให้น้ำ	24.45	-	24.45	40.11
เก็บเกี่ยวผลผลิต	6.20	1.84	8.04	13.19
คัดแยกคุณภาพ	2.08	1.75	3.83	6.28
ขนย้าย/นำไปขาย	2.10	0.58	2.68	4.39
รวม	56.79	4.17	60.96	100.00

ที่มา: คำนวณจากผลการสำรวจ

เกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยเคมี

1. การใช้แรงงานในการผลิตผักกวางตุ้ง

จากการพิจารณาการใช้แรงงานในการผลิตผักกวางตุ้ง พบว่าเกษตรกรมีการใช้แรงงานโดยเฉลี่ยต่อไร่ เท่ากับ 54.47 วันงาน โดยแบ่งเป็นการใช้แรงงานครัวเรือน/แลกเปลี่ยนเท่ากับ 50.36 วันงาน แรงงานจ้าง เท่ากับ 4.11 วันงาน กิจกรรมที่มีสัดส่วนการใช้แรงงานมากที่สุด และรองลงมา คือ การให้น้ำ การเตรียมดินและการเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 39.23 21.12 และ 13.16 ตามลำดับ (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 การใช้แรงงานในการผลิตผักกางดุ้ง จำแนกตามประเภทของแรงงาน และกิจกรรม
การผลิตของเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยเคมี ในตำบลพญาขัน
อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ปีการเพาะปลูก 2546/47

(หน่วย: วันงาน/ไร่)

กิจกรรม	ผักกางดุ้ง			ร้อยละ
	แรงงานครัวเรือน/ แลกเปลี่ยน	แรงงานจ้าง	รวม	
เตรียมดิน	11.50	-	11.50	21.12
หว่านเมล็ด	0.46	-	0.46	0.84
คลุมแปลง	0.32	-	0.32	0.59
ถอนแยก	4.02	-	4.02	7.38
กำจัดวัชพืช	1.79	-	1.79	3.29
ใส่ปุ๋ย	0.95	-	0.95	1.74
กำจัดศัตรูพืช	0.63	-	0.63	1.16
ให้น้ำ	21.37	-	21.37	39.23
เก็บเกี่ยวผลผลิต	4.82	2.35	7.17	13.16
คัดแยกคุณภาพ	2.33	1.61	3.94	7.23
ขนย้าย/นำไปขาย	2.17	0.15	2.32	4.26
รวม	50.36	4.11	54.47	100.00

ที่มา: คำนวณจากผลการสำรวจ

2. การใช้แรงงานในการผลิตผักกาดขาว

การใช้แรงงานในการผลิตผักกาดขาว พบว่าเกษตรกรมีการใช้แรงงานโดยเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 52.88 วันงาน โดยแบ่งเป็นการใช้แรงงานครัวเรือน/แลกเปลี่ยนเท่ากับ 48.68 วันงาน แรงงานจ้าง เท่ากับ 4.20 วันงาน กิจกรรมที่มีสัดส่วนการใช้แรงงานมากที่สุด และรองลงมาคือ การให้น้ำ การเตรียมดิน และการเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 38.75 21.36 และ 15.30 ตามลำดับ (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 การใช้แรงงานในการผลิตผักกาดขาว จำแนกตามประเภทของแรงงาน และกิจกรรม
การผลิตของเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยเคมี ในตำบลพญาขัน
อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ปีการเพาะปลูก 2546/47

(หน่วย: วันงาน/ไร่)

กิจกรรม	ผักกาดขาว			ร้อยละ
	แรงงานครัวเรือน/ แลกเปลี่ยน	แรงงานจ้าง	รวม	
เตรียมดิน	11.30	-	11.30	21.36
หว่านเมล็ด	0.35	-	0.35	0.67
คลุมแปลง	0.54	-	0.54	1.02
ถอนแยก	2.86	-	2.86	5.41
กำจัดวัชพืช	1.77	-	1.77	3.35
ใส่ปุ๋ย	0.43	-	0.43	0.81
กำจัดศัตรูพืช	0.51	-	0.51	0.96
ให้น้ำ	20.49	-	20.49	38.75
เก็บเกี่ยวผลผลิต	5.56	2.53	8.09	15.30
คัดแยกคุณภาพ	2.74	0.98	3.72	7.04
ขนย้าย/นำไปขาย	2.13	0.69	2.82	5.33
รวม	48.68	4.20	52.88	100.00

ที่มา: คำนวณจากผลการสำรวจ

3. การใช้แรงงานในการผลิตผักคะน้า

การใช้แรงงานในการผลิตผักคะน้า พบว่าเกษตรกรมีการใช้แรงงานโดยเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 63.03 วันงาน โดยแบ่งเป็นการใช้แรงงานครัวเรือน/แลกเปลี่ยนเท่ากับ 57.64 วันงาน แรงงานจ้าง เท่ากับ 5.39 วันงาน กิจกรรมที่มีสัดส่วนการใช้แรงงานมากที่สุด และรองลงมาคือ การให้น้ำ การเตรียมดินและการเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 37.59 23.88 และ 14.63 ตามลำดับ (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 การใช้แรงงานในการผลิตผักคะน้า จำแนกตามประเภทของแรงงาน และกิจกรรม การผลิตของเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยเคมี ในตำบลพญาขัน อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ปีการเพาะปลูก 2546/47

(หน่วย: วันงาน/ไร่)

กิจกรรม	ผักคะน้า			
	แรงงานครัวเรือน/ แลกเปลี่ยน	แรงงานจ้าง	รวม	ร้อยละ
เตรียมดิน	15.05	-	15.05	23.88
หว่านเมล็ด	0.88	-	0.88	1.40
คลุมแปลง	0.76	-	0.76	1.21
ถอนแยก	3.02	-	3.02	4.78
กำจัดวัชพืช	1.13	-	1.13	1.79
ใส่ปุ๋ย	0.95	-	0.95	1.51
กำจัดศัตรูพืช	0.71	-	0.71	1.13
ให้น้ำ	23.69	-	23.69	37.59
เก็บเกี่ยวผลผลิต	6.84	2.38	9.22	14.63
คัดแยกคุณภาพ	2.46	1.98	4.44	7.04
ขนย้าย/นำไปขาย	2.15	1.03	3.18	5.04
รวม	57.64	5.39	63.03	100.00

ที่มา: คำนวณจากผลการสำรวจ

จากผลการสำรวจ สามารถสรุปได้ว่า เกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด มีการใช้แรงงานใน ครัวเรือน/แลกเปลี่ยน มากกว่าแรงงานจ้าง โดยจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ทำ และค่าจ้าง แรงงานเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มเกษตรกรก็แตกต่างกันออกไป โดยกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัย จากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดมีค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยเท่ากับ 135.17 บาท และกลุ่มเกษตรกรที่ ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยเคมีมีค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยเท่ากับ 127.31 บาท ซึ่งจะเห็นได้ว่า กิจกรรมที่เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีการใช้แรงงานสูงสุดคือ การให้น้ำ เนื่องจากการปลูกผักของ เกษตรกรในท้องที่ที่ทำการศึกษายังมีจำนวนน้อยที่ใช้ระบบสปริงเกลสในการให้น้ำ ส่วนใหญ่ยังใช้ แรงงานในครัวเรือนโดยใช้สายยางรดน้ำแปลงผักเกือบทุกวัน ซึ่งต้องใช้เวลาและแรงงานค่อนข้าง สูง และอีกทั้งข้อมูลที่ได้รับจากเกษตรกรเป็นข้อมูลประมาณการ จึงทำให้การใช้แรงงานในการให้

น้ำเฉลี่ยต่อไร่มีวันงานสูงตามไปด้วย ส่วนรอบการผลิตของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกัน โดยทั้งเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดและใช้ปุ๋ยเคมี ทำการปลูก ผักกวางตุ้ง ผักกาดขาว และผักคะน้า โดยประมาณ 4 4 และ 4 ครั้งต่อปี ตามลำดับ

แหล่งที่มาของเงินเชื่อของเกษตรกร

แหล่งที่มาของเงินเชื่อของเกษตรกรที่ทำการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด ส่วนใหญ่เกษตรกรกู้เงินมาจาก ธ.ก.ส. มีจำนวน 77 ราย คิดเป็นร้อยละ 74.80 รองลงมาเกษตรกรกู้เงินมาจากกลุ่มปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ มีจำนวน 40 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.80 เกษตรกรกู้เงินมาจากกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ (กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร) มีจำนวน 22 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.40 เกษตรกรกู้เงินมาจากกองทุนหมู่บ้าน มีจำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.40 เกษตรกรกู้เงินมาจากญาติ มีจำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.90 และเกษตรกรกู้เงินมาจากสหกรณ์การเกษตร มีจำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.90 ของเกษตรกรที่ทำการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด (ตารางที่ 14)

เมล็ดพันธุ์ ระยะเวลา และเก็บเกี่ยว

การใช้เมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรในตำบลพญาขัน อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ดังตารางที่ 16 พบว่า เกษตรกรที่ปลูกผักโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดมีการใช้เมล็ดพันธุ์ ผักกวางตุ้ง ผักกาดขาว และผักคะน้า เฉลี่ย 1.73 1.68 และ 1.73 กิโลกรัมต่อไร่ตามลำดับ คิดเป็นมูลค่า 112.14 110.43 และ 147.69 บาทต่อไร่ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรที่ปลูกผักโดยใช้ปุ๋ยเคมีมีการใช้เมล็ดพันธุ์ ผักกวางตุ้ง ผักกาดขาว และผักคะน้า เฉลี่ย 1.94 1.94 และ 1.79 กิโลกรัมต่อไร่ตามลำดับ คิดเป็นมูลค่า 127.52 127.52 และ 152.81 บาทต่อไร่ตามลำดับ

สำหรับระยะเวลาการปลูก และเก็บเกี่ยว เกษตรกรสามารถปลูกผักได้ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงตุลาคม เกษตรกรสามารถปลูกได้ประมาณ 4 รอบใน 1 ปี ซึ่งรอบในการผลิตผักแต่ละชนิดจะใช้เวลาใกล้เคียงกันประมาณ 2 เดือน

ตารางที่ 14 แหล่งที่มาของสินเชื่อของเกษตรกรที่ทำการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ จำแนกตาม
กลุ่มของเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดและกลุ่มเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมี ปีการเพาะปลูก
2546 / 47

(หน่วย: ราย)		
แหล่งเงินทุน	เกษตรกรที่ใช้ ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด	เกษตรกรที่ใช้ ปุ๋ยเคมี
จำนวนตัวอย่าง	103	64
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร		
จำนวน	77	50
(ร้อยละ)	(74.80)	(78.10)
กลุ่มผู้ผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ		
จำนวน	40	22
(ร้อยละ)	(38.80)	(34.40)
สัจจะออมทรัพย์ (แม่บ้านเกษตรกร)		
จำนวน	22	6
(ร้อยละ)	(21.40)	(9.40)
กองทุนหมู่บ้าน		
จำนวน	21	27
(ร้อยละ)	(20.40)	(42.20)
ญาติพี่น้อง		
จำนวน	4	3
(ร้อยละ)	(3.90)	(4.70)
สหกรณ์การเกษตร		
จำนวน	2	2
(ร้อยละ)	(1.90)	(3.10)
เพื่อนบ้าน		
จำนวน	0	1
(ร้อยละ)	(0.00)	(1.60)

หมายเหตุ: เกษตรกรบางรายมีแหล่งที่มาของสินเชื่อมากกว่า 1 แห่ง

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 15 การเป็นสมาชิกสถาบันทางการเกษตรของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ปลูก
ผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดและใช้ปุ๋ยเคมี ในตำบลพญาขัน
อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ปีการเพาะปลูก 2546/47

(หน่วย: ราย)

สถาบันทางการเกษตร	เกษตรกรที่ใช้ ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด	เกษตรกรที่ใช้ ปุ๋ยเคมี
จำนวนตัวอย่าง	103	64
กลุ่มผู้ผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ		
จำนวน	103	43
(ร้อยละ)	(100.00)	(67.20)
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร		
จำนวน	84	54
(ร้อยละ)	(81.60)	(84.40)
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร		
จำนวน	4	3
(ร้อยละ)	(3.90)	(4.70)
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน		
จำนวน	21	27
(ร้อยละ)	(20.40)	(42.20)
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		
จำนวน	26	6
(ร้อยละ)	(25.20)	(9.40)
ไม่เป็นสมาชิกสถาบันทางการเกษตร		
จำนวน	0	3
(ร้อยละ)	(0.00)	(4.70)

หมายเหตุ: เกษตรกรบางรายเข้าร่วมเป็นสมาชิกสถาบันทางการเกษตรมากกว่า 1 กลุ่ม

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 16 การใช้เมล็ดพันธุ์ ระยะเวลาการปลูกและเก็บเกี่ยว ของเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดและ ใช้ปุ๋ยเคมี ในตำบลพญาขัน อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ปีการเพาะปลูก 2546/47

รายการ	เกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด	เกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมี
1. ผักกวางตุ้ง		
ระยะเวลาการปลูกและเก็บเกี่ยว	52.62	54.46
<u>การใช้เมล็ดพันธุ์</u>		
จำนวนที่ใช้ (กก./ไร่)	1.73	1.94
มูลค่าเฉลี่ย (บาท/ไร่)	112.14	127.52
2. ผักกาดขาว		
ระยะเวลาการปลูกและเก็บเกี่ยว	51.83	52.88
<u>การใช้เมล็ดพันธุ์</u>		
จำนวนที่ใช้ (กก./ไร่)	1.68	1.94
มูลค่าเฉลี่ย (บาท/ไร่)	110.43	127.52
3. ผักคะน้า		
ระยะเวลาการปลูกและเก็บเกี่ยว	60.96	63.03
<u>การใช้เมล็ดพันธุ์</u>		
จำนวนที่ใช้ (กก./ไร่)	1.73	1.79
มูลค่าเฉลี่ย (บาท/ไร่)	147.69	152.81

ที่มา: จากการสำรวจ

ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่

1. ผักกวางตุ้ง

สำหรับผลผลิตผักกวางตุ้งเฉลี่ยต่อไร่ พบว่าเกษตรกรที่ทำการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 2,312.02 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1,501 – 2,000 กิโลกรัม มีจำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.04 รองลงมาเกษตรกรมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่อยู่ในช่วง 2,501 – 3,000 และ 2,001 – 2,500 กิโลกรัม มีจำนวน 23 และ 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.40 และ 17.28 ของเกษตรกรที่ทำการผลิตผักกวางตุ้งตามลำดับ

ส่วนผลผลิตผักกวางตุ้งเฉลี่ยต่อไร่ของเกษตรกรที่ทำการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยเคมี มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 2,499.54 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 2,501 – 3,000 กิโลกรัม มีจำนวน 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.86 รองลงมาเกษตรกรมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่อยู่ในช่วง 1,501 – 2,000 และ 2,001 – 2,500 กิโลกรัม มีจำนวน 17 และ 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.98 และ 25.39 ของเกษตรกรที่ทำการผลิตผักกวางตุ้งตามลำดับ (ตารางที่ 17)

2. ผักกาดขาว

สำหรับผลผลิตผักกาดขาวเฉลี่ยต่อไร่ พบว่าเกษตรกรที่ทำการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 2,445.19 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 2,501 – 3,000 กิโลกรัม มีจำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.84 รองลงมาเกษตรกรมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่อยู่ในช่วง 1,501 – 2,000 และ 2,001 – 2,500 กิโลกรัม มีจำนวน 14 และ 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.92 และ 25.00 ของเกษตรกรที่ทำการผลิตผักกาดขาวตามลำดับ

ตารางที่ 17 ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของเกษตรกรที่ทำการผลิตผักกวางตุ้งโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดและ
ใช้ปุ๋ยเคมี ในตำบลพญาขัน อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ปีการเพาะปลูก 2546/47

ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัมต่อไร่)	เกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด		เกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 1,000	3	3.70	0	0.00
1001 – 1,500	6	7.41	0	0.00
1,501 – 2,000	30	37.04	17	26.98
2,001 – 2,500	14	17.28	16	25.39
2,501 – 3,000	23	28.40	27	42.86
3,001 – 3,500	0	0.00	2	3.18
3,501 – 4,000	4	4.94	1	1.59
สูงกว่า 4,001	1	1.23	0	0.00
รวม	81	100.00	63	100.00
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	2,512.02		2,499.54	

ที่มา: คำนวณจากผลการสำรวจ

ส่วนผลผลิตผักกาดขาวเฉลี่ยต่อไร่ของเกษตรกรที่ทำการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ
โดยใช้ปุ๋ยเคมี มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 2,411.54 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่
ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1,501 – 2,000 กิโลกรัม มีจำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.62 รองลงมา
เกษตรกรมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่อยู่ในช่วงสูงกว่า 3,501 1,001 – 1,500 และ 2,501 – 3,000 กิโลกรัม มี
จำนวน 8 และ 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.38 และ 13.46 ของเกษตรกรที่ทำการผลิตผักกาดขาว
ตามลำดับ(ตารางที่ 18)

3. ผักคะน้า

สำหรับผลผลิตผักคะน้าเฉลี่ยต่อไร่ พบว่าเกษตรกรที่ทำการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ
โดยใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 2,025.72 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรมีผลผลิต
เฉลี่ยต่อไร่ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1,501 – 2,000 กิโลกรัม มีจำนวน 48 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.00
รองลงมาเกษตรกรมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่อยู่ในช่วง 1,001–1,500 2,001–2,500 และ 2,501– 3,000

ตารางที่ 18 ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของเกษตรกรที่ทำการผลิตผักกาดขาวโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด และ
ใช้ปุ๋ยเคมี ในตำบลพญาขัน อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ปีการเพาะปลูก 2546/47

ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัมต่อไร่)	เกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด		เกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 1,000	0	0.00	1	1.92
1001 – 1,500	3	5.77	7	13.46
1,501 – 2,000	14	26.92	18	34.62
2,001 – 2,500	13	25.00	6	11.54
2,501 – 3,000	15	28.84	7	13.46
3,001 – 3,500	5	9.62	5	9.62
สูงกว่า 3,501	2	3.85	8	15.38
รวม	52	100.00	52	100.00
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	2,545.19		2,411.54	

ที่มา: คำนวณจากผลการสำรวจ

กิโลกรัม มีจำนวน 12 และ 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.00 และ 11.25 ของเกษตรกรที่ทำการผลิต
ผักกาดขาว ตามลำดับ

ส่วนผลผลิตผักกาดขาวเฉลี่ยต่อไร่ของเกษตรกรที่ทำการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยเคมี มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 1,835.09 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1,501 – 2,000 กิโลกรัม มีจำนวน 26 ราย คิดเป็นร้อยละ 39.39 รองลงมาเกษตรกรมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่อยู่ในช่วง 1,001 – 1,500 และต่ำกว่า 1,000 กิโลกรัม มีจำนวน 13 และ 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 19.69 และ 16.67 ของเกษตรกรที่ทำการผลิตผักกาดขาว ตามลำดับ (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของเกษตรกรที่ทำการผลิตผักคะน้าโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดและใช้ปุ๋ยเคมี ในตำบลพญาขัน อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ปีการเพาะปลูก 2546/47

ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัมต่อไร่)	เกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด		เกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 1,000	0	0.00	11	16.67
1,001 – 1,500	12	15.00	13	19.69
1,501 – 2,000	48	60.00	26	39.39
2,001 – 2,500	9	11.25	4	6.06
2,501 – 3,000	9	11.25	9	13.64
3,001 – 3,500	3	3.75	3	4.55
สูงกว่า 3,501	1	1.25	0	0.00
รวม	80	100.00	66	100.00
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	2,025.72		1,835.09	

ที่มา: คำนวณจากผลการสำรวจ